
Plats och tid Träffpunkten Sundborn kl. 13:00-17:00

Plats och tid för justering

Protokollet omfattar §§10-18

Utses att justera Jonas Lennerthson

Underskrifter

Sekreterare .....
Hanna Wickström

Ordförande .....
Anders Lindh

Justerande .....
Jonas Lennerthson

Anslag/bevis Protokollet är justerat och anslaget på
kommunens digitala anslagstavla.

Datum för publicering

Datum för avpublicering

**Förvaringsplats för
Protokollet**

Falu kommun
Landsbygdsrådet

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum
2022-03-24

Innehållsförteckning

- § 10 Ordföranden öppnar mötet
- § 11 En introduktion till bygdebolag
- § 12 Inspiration från konceptet Bygdsam från Örnköldsviks kommun
- § 13 Attraktiv boendekommun
- § 14 MOS Protokoll och ansökningar om projektmedel ur Stiftelsen för fritidens främjande i Falu kommun 2022
- § 15 Medfinansiering Leader nya programperioden 2025-2027
- § 16 Landsbyggare Falun
- § 17 Övriga frågor
- § 18 Ordföranden avslutar mötet

§ 10   Ordföranden öppnar mötet**Beslut**

-Jonas Lennerthson väljs till justerare.

§ 11 En introduktion till bygdebolag**Sammanfattning**

Anna Grönwall arbetar för Coompanion Dalarna vilket är en organisation som arbetar med att starta och utveckla kooperativt hållbart entreprenörskap.

Projektet bilda bygdebolag grundade sig i att det händer något när byar går samman och startar företag och projektet syftade till att undersöka det fenomenet. Projektets aktiviteter innefattade bland annat en kartläggning, nätverksträffar, webinarier och en handbok som heter *Bilda bygdebolag*. Projektägarna var Hela Sverige ska leva, Sveriges Lantbruksuniversitet och Coompanion.

I projektet visade det sig att det var svårt att sätta en definition av vad ett bygdebolag är för någonting då dessa ofta är av komplex natur. Istället så togs det fram olika kännetecken för bygdebolag för att fånga hela fenomenet. Ett bygdebolag kan vara både ett företag eller ett aktiebolag men det som projektet identifierade var att det borde ha kallats för bygdeföretag då det är lättare att förstå intuitivt vad det är för något då.

Det som allmänt kännetecknar ett bygdebolag är att det är ett samhällsvetenskapligt fenomen och inget juridiskt begrepp. Det finns en vilja lokalt att mötas och arbeta för ortens attraktivitet och långsiktiga utveckling. Denna samlingspunkt i form av bygdebolaget skapar en ny demokratisk och ekonomisk struktur på orten. Ofta uppstår ett bygdebolag genom att det sker en "kritisk" händelse i en bygd, exempelvis att en skola läggs ned och att bygdebolaget startas upp för att köpa upp den nedlagda skolans lokaler. Ofta kännetecknas den lokala kontexten där ett bygdebolag startas upp av en nedåtgående lokal trend gällande både offentlig och kommersiell service som försvinner, färre företag, avfolkning och miljö/klimatutmaningar. Då blir ofta eldsjälarna i bygden initiativtagare till att starta ett bygdebolag ofta genom andra föreningar eller företag som grund.

Det som kännetecknar den geografiska kontexten för bygdebolag är att de oftast existerar på landsbygden eller i orter och städers periferi. Bygdebolag verkar alltid inom en viss bygd eller område som är avgränsat. Ägandeskapet i ett bygdebolag kännetecknas av ett lokalt, demokratiskt ägandeskap. Eftersom bygdebolag oftast är uppbyggda så att det är många från bygden som äger andelar i bolaget så kan det inte flytta därifrån då det är djupt förankrat i den lokala kontexten. Bygdebolag verkar för hela bygden och inte bara ägarnas vinning eller de som är direkt involverade i verksamheten.

Trots namnet bygdebolag så kännetecknas de inte av en associationsform utan bygdebolag kommer i många olika organisationsformer. Exempel på dessa är bolag (AB), bolag (SVB- särskild vinsbegränsning), ekonomisk förening och ideell förening som bedriver näringsverksamhet. Det som går att generellt säga om bygdebolagens organisationsstruktur är att de skiljer sig åt beroende på de lokala förutsättningarna som bolaget startades upp under så varje bolag blir ganska unikt organisatoriskt.

Bygdebolagens verksamheter kännetecknas av att det ofta börjar med en verksamhet för att sedan bli fler över tid. Innehållet i verksamheterna varierar brett men det är mycket vanligt att bygdebolag driver tidigare offentlig eller kommersiell verksamhet. Exempel på verksamheter som bygdebolag driver är lanthandel, bensinmack, grundskola, bostäder, besöksnäring och gemensamma fastigheter är vanligt.

Starkt socialt kapital är någonting som kännetecknar och särskiljer bygdebolag från andra typer utav verksamheter. I uppstarten och början av ett bygdebolags resa är det ofta mycket ideellt arbete som behöver läggas ned för att få igång en livskraftig verksamhet. Bygdebolagen blir ofta en plattform i en bygd för gemenskap, engagemang och kunskapsbyggande. Bygdebolagen brukar också bli arenor för utvecklingsfrågor och en kommunikationskanal utåt.

Bygdebolagens ekonomiska kapital kännetecknas av att det är "många bäckar små" som bygger upp och driver runt verksamheten. Bygdebolag bygger ofta upp sitt kapital genom: ägarkapital, fastighetsaffärer, återinvesterade överskott från verksamheter, banklån, projektmedel, offentliga bidrag och investeringsfonder, stiftelsemedel, donationer, gräsrotsfinansiering, fondsparande, räntor, annonser, hyresintäkter. Eventuellt överskott från bolagets verksamhet återinvesteras i bygdens utveckling.

Bygdebolag kännetecknas också av lokala resurser som bolaget förvaltar i någon form. Det kan exempelvis röra sig om att bolaget identifierar, övertar och omvandlar fysiska resurser (ödehus och djurhållning) till en hållbar verksamhet eller produktion. Bygdebolag axlar ofta uppgifter i bygden som ingen annan vill eller orkar ta på sig på egen hand eller som det offentliga inte kan/vill ta åt sig samt som privata företag inte anser vara lönsamma nog och skapar genom detta nya gemensamma värden.

Bygdebolag kännetecknas slutligen av samverkan då det ofta söker stärkande samarbeten med befintlig offentlig verksamhet och andra lokala aktörer för att växla upp initiativ och skapa mervärden i bygden. Ett bygdebolag kan i en bygd fungera som en inkubator eller motor för bygdens utveckling, nya idéer och innovativa lösningar. Bygdebolag handlar ofta med lokala företag och skapar arbetstillfällen i en bygd.

Ett exempel på bygdebolag är Docksta bordtennisklubb AB som började sin resa med att köpa den nedlagda skolfastigheten och starta upp en skola i byn igen. Sedan dess har de verkat i många branscher bland annat byggt bostäder och drivit äldreboende. I Vuollerim så finns det flera bygdebolag som spänner över många olika branscher, bland annat hotell. Dessa olika bygdebolag vände den nedåtgående trenden där den sista butiken lämnade byn och man bestämde sig för att kavla upp ärmarna lokalt och starta upp bygden igen, enligt den nu kända Vuollerimandan.

Bygdebolag kan driva både kommersiell och offentlig service inom områdena: lanthandel, för-och grundskola, drivmedelsstation, bostäder, äldreomsorg, mötesplatser, restaurang-caféverksamhet, fiberutbyggnad, besöksnäring, hälso-/sjukvårdsinrättningar, vatten och avloppsanläggningar med flera. Ibland bedrivs tidigare offentlig service genom bygdebolag genom ett så kallat idéburet-offentligt partnerskap. Det finns en aktuell lagrådsremiss om att stärka idéburna aktörer genom en riktad offentlig upphandlingsform, registrering, nya definitioner och associationsformer. Utredningen berör även socialt företagande i Sverige och finansiering av denna sektor.

De lärdomar som drogs ur projektet bilda bygdebolag var:

- Bygdebolag återskapar strukturer för inflytande lokalt genom mänskliga möten och lokalt engagemang.
- Bygdebolag axlar uppgifter som samhället bör ta gemensamt ansvar för som exempelvis vissa typer av service.
- De som driver bygdebolag är inte "vilka som helst" utan det kräver stort ideellt engagemang.
- I och med att bygdebolagens struktur bygger på ideellt engagemang så finns det en sårbarhet när den bygger på eldsjälarna och ideellt arbete istället för tjänstemän och offentliga strukturer.
- Finns ett behov av finansiering och stödstrukturer av den sociala ekonomin.
- Bygdebolagen fyller ett "meningsvakuum" för människor på landsbygden.

Falu kommun
Landsbygdsrådet

Sammanträdesprotokoll

Sammanträdesdatum
2022-03-24

**§ 12   Inspiration från konceptet Bygdsam från
Örnsköldsviks kommun****Sammanfattning**

Linnéa Egnor Byström arbetar som näringslivs-och landsbygdsutvecklare på näringslivsenheten på Örnsköldsviks kommun och deltar via länk. Linnéa har även bredband och hållbarhetsfrågor med i sin tjänst. Örnsköldsvik har lite liknande struktur i sitt Landsbygdsarbete jämfört med Falu då Örnsköldsviks kommun har en landsbygdsgrupp som kan liknas vid Faluns Landsbygdsråd. Höga kusten där Örnsköldsviks kommun är belägen är ett världsarv liksom Falun och kommunen består av kuperad terräng med långa avstånd mellan tätorterna. Örnsköldsviks kommun har ca 56 000 invånare varav en tredjedel är bosatta på landsbygden, en tredjedel är bosatta i serviceorter och den sista tredjedel är bosatta i tätorten Örnsköldsvik. Örnsköldsviks kommun har en uttalat mål från politiken om att kommunen ska arbeta efter bygd-och stad i balans. Sedan tio år tillbaka så har kommunen en anställd som arbetar med stads-och landsbygdsfrågor strategiskt.

Örnsköldsviks kommun har även arbetat med så kallad landsbygdssäkring vid beslut, landsbygdssäkring är under utvärdering för närvarande. Det har inte fallit så väl ut som politiken hade hoppats på med landsbygdssäkring då det har varit svårt att få processen att fungera. Landsbygdssäkring innebär att det ska göras en grundlig konsekvensanalys hur ett förslag som ska upp till beslut i politiken kommer att påverka landsbygden. Frågan framåt i arbetet med landsbygdssäkring blir hur ska kommunen få den att fungera på ett bra sätt i framtiden? Kommunen har också en Landsbygdsstrategi sedan 2014 där det var mycket dialog och diskussioner om man skulle peka ut serviceorter i strategin eller inte. Tillslut landade det i att serviceorter skulle pekas ut för att man ska våga göra satsningar även på landsbygden. I och med att en ny Översiktsplan håller på att arbetas fram så är denna fråga aktuell ännu än gång. Där serviceorterna pekades ut där har man satsat på att ha kommunal service. Servicepunkter som finns i vissa orter bygger på stöd till kommersiell service och kommunen har tankar på om man skulle bredda detta till att ha mer kommunal service där.

Örnsköldsvik hade under nio år en miljon kr för att satsa på landsbygdsprojekt, likt Faluns Kommundelsutvecklingsmedel. Genom dessa medel så har det bedrivits många lokala utvecklingsprojekt och pengarna från kommunen växlades upp. Efter nio år med utvecklingsprojekt så upplevde kommunen en projekttrötthet och att det lokala utvecklingsarbetet inte skulle behöva förlita sig på projektpengar för att kunna drivas framåt. Därför bestämde sig kommunen för att det vore bättre om det fanns personer ute i bygderna som kunde arbeta med utvecklingen kontinuerligt. Kommunen valde att titta på den samverkan man hade i sitt SESAM- stadsutveckling i trepartnerskap, likt Centrala Stadsrum i Falun. Den modellen användes för att starta upp Bygdsam- bygdeutveckling i samverkan. Det startades upp fyra Bygdsam som i början fick 150 000kr från kommunen och växlade upp pengarna genom att näringslivet också matchade upp med pengar och det gjorde att Bygdsam kunde anställa en person på ca 50% som arbetar med bygdernas utveckling. Själva indelningen till Bygdsam togs fram i dialog med lokalsamhället, kommunbygderådet och den gamla kommunindelningen. Eftersom varje Bygdsam är sitt eget så kan de anpassa vilka frågor de arbetar med utifrån sitt lokala behov. Bygdsams arbete sker i ett trepartnerskap mellan den offentliga, privata och ideella sektorn. Från kommunen så sitter Linnéa med som representant i de fyra Bygdsam som kontakten in i kommunen och ett bollplank. Kommunen är inte med och styr utan det görs lokalt. Första Bygdsamperioden är redan avklarad och ett nytt avtal har slutits mellan parterna på tre år, då Bygdsams avtal löper i treårs perioder. Nu lägger kommunen in 250 000kr i varje Bygdsam men det läggs även in andra medel från exempelvis kultur-och fritidsförvaltningen och integrationspengar. Under Coronapandemin så fick Bygdsam medel för att arbeta med insatser för företagare.

§ 13   Attraktiv boendekommun

Sammanfattning

Information

Daniel Blomqvist, näringslivsutvecklare och processledare målområden Agenda 2030, från näringslivskontoret håller en information och workshop med ledamöterna i Landsbygdsrådet.

2015 så ersattes millenniemålen med Agenda 2030 där det finns 17 överordnade mål som sedan brutits ned i 169 underliggande mål. Agenda 2030 stakar ut en riktning dit man ska nå och hur man ska kunna mäta vart men vill ligga i förhållande till målen 2030. Det är 193 medlemsländer i FN som har ratificerat Agenda 2030. Målen i Agenda 2030 utgör en detaljerad plan för hur världen länder ska vara när det gäller ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det kan finnas synergier och konflikter mellan målen, så det gäller att hitta en balans som passar det lokala samhället vi lever i och när tolkningen av Agenda 2030 antogs här i Falun så tog man hänsyn till dessa konflikter och synergier.

I Falun har man valt ut fem målområden ur Agenda 2030 som det i årsplan och budget 2022-2024 står beskrivet hur vi i Falu kommun ska arbeta med målområdena. Dessa målområden är:

- Målområde 1: God utbildning för alla
- Målområde 2: Egen försörjning
- Målområde 3: Växande Näringsliv
- Målområde 4: Attraktiv boendekommun
- Målområde 5: Bekämpa klimatförändringen

Arbetet med de fem målområdena och Agenda 2030 ska integreras i hela den kommunala verksamheten. Detta ska göra att vi arbetar mindre i stuprör inom våra förvaltningar och göra att vi arbetar mer tillsammans.

Processledaruppdraget för de fem processledarna går ut på att påvisa, bidra till tvärspektoriell samordning tex genom samordning för budgeten, verksamhetsplaner, skapa förtroende för målområdena och hålla i arbetet till 2030. Processledaruppdraget handlar också om att skapa engagemang och inspiration internt i kommunen men även externt till exempelvis intresseföreningar, föreningar, företag och medborgare. Agenda 2030 berör alla medborgare så alla behöver vara med på resan mot ett hållbart samhälle!

Workshop

Frågor: Vad är en attraktiv boendekommun för dig? Vad finns idag som bidrar till en attraktiv boendekommun? Vad gör vi, kommunen, intresseföreningar och LRF redan nu för att skapa en attraktiv boendekommun på landsbygden? Vad skulle bidra till att landsbygden blir ännu mer attraktiv? Hur ska man få fler att flytta till landsbygden?

Utdrag från diskussionerna i workshopen:

- Gemenskapen är det man när man flyttar till landsbygden.
- Vända på frågan, hur många skulle ha flyttat hit om det fanns boende på landsbygden? Det finns en flaskhals att det finns för lite tillgängliga bostäder på landsbygden.
- Attraktiva boendemiljöer konkurrerar med skog och matförsörjning. Idag är det lätt att plöja upp en åker men det blir ett problem för matförsörjningen på lång sikt när det byggs bostäder på mark so skulle kunnat brukas. Barnfamiljer borde flytta in i föräldrarnas hus och föräldrarna skulle kunna flytta in i nybyggda lägenheter som i Sundborn.
- Etableringen av batterifabriken i Borlänge kommer att göra att det blir ett ökat tryck på bostäder.
- Om vi inte arbetar för att fler ska flytta till landsbygden så kommer det inte finnas någon kommersiell och offentlig service kvar, vilket gör det till en attraktiv boendekommun. Unga barnfamiljer vill inte flytta till landsbygden om de t.ex. behöver åka skolbuss fyra mil om dagen.

**§ 14   MOS Protokoll och ansökningar om
projektmedel ur Stiftelsen för fritidens
främjande i Falu kommun 2022 (KS0093/22)****Beslut**

Landsbygdsrådet beslutar att återremittera samtliga ansökningar då mer information behövs för att kunna fatta beslut.

Sammanfattning

- Lingsheds IF ansökan om 370 000kr återremitteras då mer information om ansökan och stolparnas skick behöver utredas.
- Korsnäs IF ansökan om 219 902kr återremitteras då mer information om banorna och tillgängligheten behövs för att kunna fatta ett beslut.
- Sundborns GoIFs ansökan om 120 000kr återremitteras då mer information om platsen och målgruppen behövs för att kunna fatta ett beslut.

Beslutsunderlag

- Ansökan Stiftelsen för fritidens främjande från Sundborns GoIF
- Ansökan Stiftelsen för fritidens främjande från Korsnäs IF

**§ 15   Medfinansiering Leader nya programperioden
2025-2027****Sammanfattning**

Falu kommun står inför att fatta beslut om medfinansiering inför den nya programperioden inom Leader 2023-2027. Det finns en del frågetecken om att medfinansiera en ny programperiod som behöver adresseras i anslutning till beslutet. En analys av Leader Dalälvarnas utvecklingsområdes nya utvecklingsstrategi och en SWOT-analys kommer att presenteras på nästa möte. Idag presenteras en kort bakgrund.

Falu kommun har fått tillbaka sin medfinansiering för nuvarande programperiod (original perioden 2014-2020, ej medräknat förlängningsåren) och utöver medfinansieringen drygt fått hem en miljon kronor. Det är endast fyra projekt som beviljats pengar inom Falu kommuns geografiska område varav dessa är två kommunalt drivna projekt. Det är en förening som fått stöd och ett företag som fått företagsstöd.

I förhållande till den projektansökningsmängd som kommer in till kommunen i bland annat Kommundelsutvecklingsmedel och Stiftelsen för fritidens främjande i Falu kommun så talar det på ett större behov av projektmedel som inte har tillgodosetts av samarbetet i Leader. Det kan finnas flertalet förklaringar till varför föreningar inte valt att söka Leaderstöd, ett vedertaget nationellt problem med Leader är att det är en krånglig byråkratisk process att ansöka om stöd. Många ideella föreningar orkar inte med den processen. Därför är det relevant att ställa frågan om Falu kommun kan förvalta pengarna till större nytta för Faluborna genom våra egna kommunala landsbygdsstöd.

Det finns även lokala problem i LAG-styrelsen som gör att det är relevant att ifrågasätta om det är rätt väg att gå in i samarbetet i Leader Dalälvarnas utvecklingsområde igen. Problemen i DUO handlar främst om transparensen gentemot oss kommuner. Falu kommun har vid flertalet tillfällen adresserat denna problematik till LAG och verksamhetskontoret men inte fått något gehör för att det behöver ske en förändring. Kommunstyrelsens utvecklingsutskott påpekade transparensproblemen i DUO vid en frågestund i KSU när beslut om medfinansiering skulle fattas för förlängningsåren. Ingen förändring har skett sedan detta möte och Falu kommun har inte fått vara delaktiga i strategiskrivningsprocessen för den nya strategin för programperioden 2023-2027.

Mer information kommer i underlagen till nästa möte.

§ 16 Landsbyggare Falun

Sammanfattning

Martina Nilsson ger en lägesrapport i platsmarknadsföringsprojektet Landsbyggare Falun. Alla filmer till hemsidan www.landsbyggare.se/falun är klara och publicerade. Kampanjen i sociala medier pågår, bland annat genom att under våren kommer företagen i filmerna – ”Landsbyggarna” – ha det nationella instagramkontot ”Vi Landsbyggare” en vecka var. Martina betonar att det är ett nationellt attitydförändringsprojekt tillsammans med fyra andra geografiska områden, med sex till områden på gång att ansluta sig.

Brev till fastighetsägare av obebyggda småhustomter inom detaljplanerat område, av oanvända lokaler och befintlig mark för näringsverksamhet samt identifierade oanvända hus har gått ut.

Martina påminner om att rådets medlemmar ska anmäla sig till Landsbygdssightseeing den 11 och 24 maj.

Arbetet med lokala utvecklingsplaner är färdigt i Sundborn och Vika, snart i Grycksbo och Bjursås, och i Aspeboda och Enviken beräknas det vara klart i juni.

Martina avslutar med att påminna om att projektet närmar sig avslut, och bjuder in rådets medlemmar att fundera på hur de nu kan ta projektet vidare. Efter att ha jobbat utåt för att öppna ögonen för landsbygdens möjligheter måste politiken matcha med beslut som går i linje och som möjliggör etableringar på landsbygden.

§ 17 Övriga frågor**Sammanfattning**

Inga övriga frågor togs upp på mötet.

§ 18   Ordföranden avslutar mötet**Sammanfattning**

Ordföranden påminner om att det går att maila Anna Grönvall och Linnéa Egnor Byström Om det skulle dyka upp frågor i efterhand.

Nästa Landsbygdsråd äger rum den 28 april kl.13.00-17.00 i Grycksbo bystuga.
Kommunbygderådets politikerträff efterföljer från kl.18.00-20.00.

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Justerare : Jonas Sallén Lennerthson

Sekreterare : Hanna Wickström

Ordföranden: Anders Lindh